

О.І. Білецька, М.М. Голуб, Н.Р. Лоджук, Л.М. Корінь

МАТЕМАТИКА

Конспекти уроків

4 клас

Посібник для вчителя

До підручника Будної Н.О., Беденка М.В.

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 р.

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент
Гладюк Т.В.
вчитель вищої категорії, старший вчитель
Походжай Н.Я.

Білецька О.І.

Б 61 Математика. Конспекти уроків : 4 кл. / О.І. Білецька, М.М. Голуб, Н.Р. Лоджук, Л.М. Корінь. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2016. — 280 с. — (Серія «Бібліотека вчителя»).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-4143-0

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з математики, зміст яких відповідає чинній програмі Міністерства освіти України та Державному стандарту початкової загальної освіти.

Пропонуються картки для опитування, цікаві завдання для усного рахунку, зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, завдання ігрового та творчого характеру. Практичні завдання розглядаються на основі схем, ілюстрацій, таблиць («Математика в таблицях. 4 кл.» — автори Н. Шост, Н. Бакан). Наведено також тексти контрольних робіт.

Матеріал посібника відповідає підручнику «Математика. 4 клас» (автори Будна Н.О., Беденко М.В. — Тернопіль: «Навчальна книга — Богдан»).

Для вчителів початкових класів та студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 51:371.32
ББК 74.262.21

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ОРИЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
1.	Повторення вивченого матеріалу за 3 клас. Вступ. (№№ 1–11)	7	
2.	Повторення таблиць множення і ділення. Порядок дій. (№№ 12–22)	9	
3.	Іменовані числа. Додавання і віднімання трицифрових чисел. (№№ 23–33)	11	
4.	Задачі на зведення до одиниці. Множення трицифрового числа на одноцифрове. (№№ 34–45)	13	
5.	Ділення на одноцифрове число. Круглі числа. (№№ 46–58)	15	
6.	Множення і ділення трицифрових чисел на одноцифрові. (№№ 59–70)	17	
7.	Назви компонентів при додаванні і відніманні. Ділення круглих чисел. (№№ 71–83)	20	
8.	Знаходження числа за його частиною. Ділення круглих чисел. (№№ 84–94)	22	
9.	Множення на двоцифрове число. (№№ 95–107)	24	
10.	Перетворення іменованих чисел. Задачі на зведення до одиниці. Множення на двоцифрове число. (№№ 108–119)	26	
11.	<i>Контрольна робота</i> (комбінована).	28	
12.	Аналіз контрольної роботи.	29	
13.	Нумерація чотирицифрових чисел. (№№ 120–132)	30	
14.	Усна нумерація чотирицифрових чисел. Ділення трицифрового числа на двоцифрове. (№№ 133–144)	32	
15.	Письмова нумерація чотирицифрових чисел. Одиниці довжини. (№№ 145–157)	34	
16.	Письмова нумерація чотирицифрових чисел. Творча робота над задачею. (№№ 158–170)	36	
17.	Письмова нумерація чотирицифрових чисел. Розкладання чисел на розрядні доданки. (№№ 171–182)	38	
18.	Складання і порівняння виразів. (№№ 183–196)	40	
19.	Письмова нумерація чотирицифрових чисел. Порівняння виразів. (№№ 197–208)	43	
20.	Одиниці маси. Письмова нумерація чотирицифрових чисел. (№№ 209–221)	45	
21.	Кути. Види кутів. (№№ 222–233)	47	
22.	Заміна одних одиниць вимірювання довжини та маси іншими. Дії з іменованими числами. (№№ 234–243)	49	
23.	П'ятицифрові числа. Письмове додавання і віднімання чотирицифрових чисел. (№№ 244–255)	51	
24.	П'ятицифрові числа. Периметр трикутника. (№№ 256–267)	53	
25.	П'ятицифрові числа. Складання рівнянь. (№№ 268–279)	55	
26.	Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. (№№ 280–293)	57	
27.	<i>Контрольна робота.</i>	59	
28.	Аналіз контрольної роботи.	61	
29.	Нумерація шестицифрових чисел: читання і записування шестицифрових чисел у межах 200 000. (№№ 294–307)	62	
30.	Одиниці часу. Нумерація шестицифрових чисел. (№№ 308–319)	64	
31.	Письмова нумерація шестицифрових чисел. Мільйон. (№№ 320–332)	66	
32.	Нумерація шестицифрових чисел. Додавання і віднімання іменованих чисел. (№№ 333–345)	68	
33.	Класи і розряди. Задачі на зведення до одиниці. (№№ 346–357)	70	
34.	Множення і ділення на 10, 100, 1000. (№№ 358–371)	72	
35.	Помісьцеве значення цифр у запису багатоцифрового числа. Обчислення виразів. (№№ 372–383)	75	
36.	Поняття про клас найбільших чисел. Порівняння мір часу. (№№ 384–394)	77	
37.	Міри довжини. Додавання і віднімання іменованих чисел. (№№ 395–405)	79	
38.	Міри маси. Нумерація багатоцифрових чисел. (№№ 406–416)	82	
39.	Заміна одних одиниць вимірювання довжини та маси іншими. Розв'язування задач (№№ 417–427)	84	
40.	Перетворення одиниць вимірювання часу. Знаходження частини від числа. (№№ 428–439)	86	
41.	<i>Контрольна робота</i>	88	

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
42.	Аналіз контрольної роботи	90	
43.	Додавання натуральних чисел. Закони додавання. (№№ 440–454)	91	
44.	Віднімання. Правило віднімання числа від суми. Письмове додавання та віднімання багатоцифрових чисел. (№№ 455–464)	93	
45.	Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. (№№ 465–477)	95	
46.	Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. (№№ 478–489)	97	
47.	Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Розв'язування рівнянь на знаходження невідомого зменшувачого, від'ємника. (№№ 490–500)	99	
48.	Додавання і віднімання багатоцифрових чисел. (№№ 501–511)	101	
49.	Обчислення виразів. Складання і розв'язування рівнянь. (№№ 512–522)	103	
50.	Додавання і віднімання іменованих чисел. (№№ 523–534)	105	
51.	Круглі числа. Іменовані числа. (№№ 535–546)	108	
52.	Застосування способу округлення при додаванні і відніманні. (№№ 547–557)	110	
53.	Швидкість. Час. Відстань. Розв'язування задач на знаходження швидкості руху. (№№ 558–568)	112	
54.	Розв'язування задач на знаходження відстані. (№№ 569–579)	114	
55.	Розв'язування задач на знаходження часу. (№№ 580–591)	116	
56.	Задачі на рух. Поняття про геометричні тіла й плоскі фігури. (№№ 592–603)	118	
57.	<i>Контрольна робота.</i>	120	
58.	Аналіз контрольної роботи. Обчислення виразів, розв'язування типових рівнянь.	122	
59.	Множення на одноцифрове число. Закони множення. (№№ 604–616)	124	
60.	Письмове множення багатоцифрових чисел на одноцифрові. (№№ 617–626)	126	
61.	Множення на одноцифрове число. Задачі на рух. (№№ 627–638)	128	
62.	Множення багатоцифрових чисел на одноцифрові, коли в першому множнику є кілька нулів. (№№ 639–652)	130	
63.	Ознайомлення з поняттями «площа фігури», «квадратний сантиметр». Знаходження значень виразів на сумісній дії. Розв'язування задач на спільну роботу. (№№ 653–665)	132	
64.	Площа прямокутника. Обчислення площі прямокутника. (№№ 666–675)	134	
65.	Обчислення площі прямокутника. Знаходження значень виразів на сумісній дії. Задачі на спільну роботу. (№№ 676–685)	136	
66.	Одиниці вимірювання площі. Знаходження площі і периметра прямокутника. Розв'язування рівнянь. (№№ 686–695)	138	
67.	Одиниці вимірювання площі. Обчислення виразів. Розв'язування задач. (№№ 696–707)	140	
68.	Обчислення площі прямокутної ділянки. Задачі на обчислення площі. Розв'язування задач на рух у протилежних напрямках. (№№ 708–718)	142	
69.	Задачі на обчислення площі. Знаходження однієї зі сторін прямокутника за його площею і відомою другою стороною. (№№ 719–731)	144	
70.	Обчислення площі. Дії з іменованими числами. Множення і ділення на одноцифрове число. (№№ 732–742)	146	
71.	Палетка. Обчислення площі фігури за допомогою палетки. Задачі, пов'язані з обчисленням площі прямокутника. Обчислення виразів. (№№ 743–755)	148	
72.	<i>Контрольна робота.</i>	150	
73.	Аналіз контрольної роботи.	151	
74.	Дія ділення. Властивості частки. Задачі, які розв'язуються дією ділення. Ділення трицифрових чисел на одноцифрові. (№№ 756–768)	152	
75.	Ділення багатоцифрових чисел на одноцифрові (загальний випадок). Розв'язування задач на вивчений матеріал. (№№ 769–779)	154	
76.	Ділення багатоцифрових чисел на одноцифрові. Розв'язування складених задач, рівнянь, перетворення іменованих чисел. (№№ 780–791)	156	
77.	Ділення багатоцифрових чисел на одноцифрові у випадку, коли частка містить всередині нуль. Розв'язування задач на зустрічний рух. (№№ 792–800)	158	

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
78.	Ділення багатоцифрових чисел на одноцифрові у випадку, коли частка містить всередині нулі. Розв'язування ускладнених задач на зведення до одиниці. (№№ 801–810)	160	
79.	Ділення багатоцифрових чисел на одноцифрові у випадку, коли частка містить всередині нулі. Ускладнені задачі на зведення до одиниці. (№№ 811–822)	162	
80.	Ділення багатоцифрових чисел, що закінчуються нулями. Розв'язування задач на вивчений матеріал. (№№ 823–832)	164	
81.	Ділення іменованих чисел. Розв'язування задач, знаходження значень виразів. Розгортка куба. (№№ 833–844)	166	
82.	<i>Контрольна робота.</i>	168	
83.	Аналіз контрольної роботи	169	
84.	Частини. Знаходження частини від числа і числа за його частиною. (№№ 845–855)	170	
85.	Порівняння частин. Складені задачі на знаходження частини від числа. (№№ 856–868)	172	
86.	Ознайомлення з дробами. Запис дроби. Складені задачі, які включають знаходження частини від числа. (№№ 869–879)	174	
87.	Знаходження дроби від числа. Розв'язування задач на знаходження дроби від числа. (№№ 880–888)	176	
88.	Складені задачі, які включають знаходження дроби від числа. (№№ 889–898)	178	
89.	Складені задачі, які містять знаходження дроби від числа. (№№ 899–909)	180	
90.	Знаходження дроби від числа і числа за дробом. Розв'язування задач. (№№ 910–919)	182	
91.	Знаходження числа за дробом. Повторення одиниць площі. Подання дроби як частки двох чисел. (№№ 920–929)	184	
92.	Множення чисел, що закінчуються нулями. Переставний і сполучний закони множення. Зображення круглого числа у вигляді добутку двох чисел, одним із множників якого є 10, 100, 1000. (№№ 930–940)	186	
93.	Усне множення двоцифрових і круглих багатоцифрових чисел на розрядні числа. Складені задачі, розв'язання яких вимагає знаходження дроби від числа. (№№ 941–951)	188	
94.	Усне множення на круглі числа. Повторення одиниць площі. Знаходження значень виразів. Розв'язування задач. (№№ 952–963)	190	
95.	Письмове множення багатоцифрових чисел на круглі числа. Підготовка до розв'язування задач на пропорційне ділення. (№№ 964–972)	192	
96.	Письмове множення багатоцифрових чисел на круглі та розрядні числа. Задачі на пропорційне ділення. (№№ 973–982)	194	
97.	<i>Контрольна робота.</i>	196	
98.	Аналіз контрольної роботи.	198	
99.	Ділення числа на добуток. Усне ділення багатоцифрових чисел, що закінчуються нулями, на розрядні. Задачі на пропорційне ділення. Ділення з остачею. (№№ 983–991)	199	
100.	Ділення з остачею на двоцифрове число. Усне ділення круглих чисел на розрядні. Розв'язування задач на пропорційне ділення. (№№ 992–1002)	201	
101.	Письмове ділення круглих багатоцифрових чисел. (№№ 1003–1015)	203	
102.	Письмове ділення багатоцифрових круглих чисел на двоцифрові круглі числа. Розв'язування задач, рівнянь. (№№ 1016–1026)	205	
103.	Закріплення письмового ділення круглих багатоцифрових чисел на розрядні числа. Розв'язування рівнянь, задач. (№№ 1027–1038)	207	
104.	Письмове ділення. Перевірка ділення множенням. (№№ 1039–1050)	209	
105.	Дії з іменованими числами. (№№ 1051–1060)	211	
106.	Повторення множення на двоцифрове число. Розв'язування рівнянь, задач вивчених видів. (№№ 1061–1071)	213	
107.	Письмове множення двоцифрового числа на двоцифрове. Підготовка роботи до розв'язування задач за двома різницями. (№№ 1072–1081)	215	
108.	Письмове множення трицифрового числа на двоцифрове. (№№ 1082–1091)	217	

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
109.	Письмове множення багатоцифрового числа на двоцифрове (загальний випадок). Множення іменованих чисел. (№№ 1092–1101)	219	
110.	Знаходження значень виразів на сумісні дії. Розв'язування задач на знаходження числа за двома різницями. (№№ 1102–1110)	221	
111.	<i>Контрольна робота.</i>	223	
112.	Аналіз контрольної роботи.	224	
113.	Ділення на двоцифрове число. Розв'язування задач. (№№ 1111–1121)	225	
114.	Письмове ділення багатоцифрових чисел на двоцифрові. (№№ 1122–1131)	227	
115.	Письмове ділення багатоцифрових чисел на двоцифрові. Задачі на знаходження середнього арифметичного (ознайомлення). (№№ 1132–1143)	229	
116.	Письмове ділення багатоцифрових чисел. Задачі на знаходження середнього арифметичного. (№№ 1144–1156)	231	
117.	Ділення багатоцифрових чисел на числа другого десятка. Задачі на знаходження середнього арифметичного. (№№ 1157–1166)	233	
118.	Письмове ділення багатоцифрових чисел на двоцифрові у випадку, коли частка містить нулі. Задачі на знаходження середньої врожайності. (№№ 1167–1176)	235	
119.	Письмове ділення багатоцифрового числа на двоцифрове, коли частка містить нулі. Розв'язування задач на середнє арифметичне. (№№ 1177–1187)	237	
120.	Письмове ділення багатоцифрових чисел на двоцифрові, коли в кінці частки є нуль. Задачі на знаходження середнього арифметичного. (№№ 1188–1198)	239	
121.	Письмове ділення багатоцифрових чисел на двоцифрові. Ділення з остачею. Розв'язування задач, рівнянь. (№№ 1199–1210)	241	
122.	Ділення з остачею на двоцифрове число. Ділення іменованих чисел. Розв'язування задач. (№№ 1211–1221)	243	
123.	Ділення багатоцифрових чисел на двоцифрові та трицифрові. Повторення множення на трицифрове число. Розв'язування задач. (№№ 1222–1234)	245	
124.	Ділення багатоцифрового числа на двоцифрове. Обчислення виразів, складання і розв'язування задач. (№№ 1235–1244)	247	
125.	Ділення багатоцифрових чисел на трицифрові. Розв'язування задач. (№№ 1245–1254)	249	
126.	Письмове ділення на трицифрове число. Розв'язування задач. (№№ 1255–1264)	251	
127.	Ділення багатоцифрових чисел на трицифрові у випадку, коли в частці є нулі. Повторення вивченого. (№№ 1265–1274)	253	
128.	<i>Контрольна робота.</i>	255	
129.	Аналіз контрольної роботи.	256	
130.	Міри часу. Таблиця одиниць вимірювання часу. Століття, секунда. Задачі на зведення до одиниці. (№№ 1275–1282)	257	
131.	Визначення тривалості подій за календарем. Перетворення одиниць часу. Задачі на зведення до одиниці. Знаходження значень виразів. (№№ 1283–1292)	259	
132.	Міри часу. Перетворення одиниць часу. Визначення часу за годинником. (№№ 1293–1299)	261	
133.	Додавання іменованих чисел, виражених мірами часу. Розв'язування задач. (№№ 1300–1306)	263	
134.	Задачі на визначення тривалості події, її закінчення та початку. Повторення вивченого матеріалу. (№№ 1307–1314)	265	
135.	Додавання і віднімання іменованих чисел, виражених мірами часу. Розв'язування задач на час. (№№ 1315–1322)	267	
136.	Повторення вивченого матеріалу. Розв'язування задач, рівнянь. Обчислення виразів. (№№ 1323–1330)	269	
137.	<i>Підсумкова контрольна робота.</i>	271	
138.	Аналіз контрольної роботи. Повторення вивченого.	273	
139.	Підсумковий урок. Тест.	275	
140.	Підсумковий урок. Повторення вивченого за рік.	276	

УРОК 1 (№№ 1–11)

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ ЗА 3 КЛАС. ВСТУП

Дата
Клас

Мета. Ознайомити учнів з підручником. Повторити таблицю множення та обчислення виразів. Вправляти в розв'язуванні задач та обчисленні виразів. Розвивати логічне мислення, любов до математики.

Обладнання. Таблиця «Нумерація чисел в межах 1000». Таблиця усних обчислень.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу.

Будем дружно працювати,
математику вивчати.

II. Вступне слово вчителя.

— Сьогодні ми продовжимо нашу подорож у країну «Математика». Давайте ознайомимось з нашим підручником. Що нас чекає нового?

(Розгляд підручника. Ознайомлення зі змістом.)

III. Актуалізація опорних знань.

1. Усна лічба.

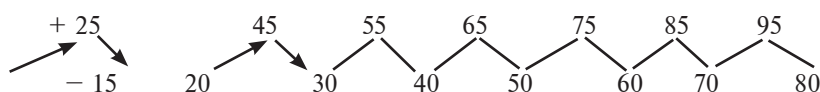
Гра «Естафета».

Для гри клас ділиться на три команди (ряди). На дошці записано стільки виразів, скільки всього учнів. Вирази містять табличне множення і ділення, додавання і віднімання. За сигналом учителя перші учні виходять до дошки, обчислюють вирази (записують їх значення) і передають крейду наступним гравцям, які обчислюють наступні вирази, і т.д. Якщо учень бачить помилку гравця своєї команди, то коли до нього дійде черга, він може акуратно закреслити неправильний результат і написати правильний. Наприкінці всі мовчки перевіряють правильність обчислення і визначають команду-переможця.

$6 \cdot 5 - 12$	$8 \cdot 4 - 20$	$6 \cdot 2 + 15$
$7 \cdot 4 + 14$	$5 \cdot 4 - 15$	$5 \cdot 6 - 14$
$3 \cdot 9 - 15$	$2 \cdot 4 + 9$	$3 \cdot 3 + 9$
$2 \cdot 6 + 12$	$5 \cdot 7 - 20$	$6 \cdot 3 + 12$
$2 \cdot 9 - 6$	$7 \cdot 2 + 14$	$6 \cdot 4 + 15$
$4 \cdot 8 + 14$	$5 \cdot 5 - 12$	$8 \cdot 3 + 20$
$6 \cdot 3 + 18$	$6 \cdot 6 - 10$	$5 \cdot 8 - 35$

2. Гра «Числова драбинка».

Щоб піднятися на сходинок числової драбинки, треба додати 25; щоб спуститися — відняти 15.

3. Хвилинка каліграфії із завданням.

— Дописати числа до 20.

2, 4, 6, 8, ...

— Дописати числа до 30.

3, 6, 9, 12, ...

IV. Робота з підручником.

1. Перед виконанням завдання з підручника учні повторюють нумерацію чисел в межах 1000.

а) Робота з таблицею №1 (1 завд.).

2. Дописати відповідні числа.

345 збільшити на 20; зменшити на 60; збільшити на 200; зменшити на 100.

— Які числа записали? Прочитайте.

345, 365, 305, 505, 405.

— З чого складається кожне число? Розкладіть одне з них на розрядні доданки.

$$365 = 300 + 60 + 5$$

3. Виконання завдань 1, 2. (Завдання № 1 виконують з коментуванням.)

4. Завдання 3 (в парі).

— Яке найбільше число? (752) Найменше? (257) Чому?

5. Завдання 4 (усно).

$6 : 2 = 3$ (кл.) — зробіть Колобок за 1 крок;

$3 \cdot 3 = 9$ (кл.) — він подолає трьома кроками.

6. Завдання 5 (усно).

$A + 1 = B$ Сума завжди позначає більше число.

$$2 + 1 = 3$$

$$5 + 1 = 6$$

Фізкультхвилинка.

7. Завдання 6 (самостійно).

Висновок. Як виконують дії у виразах з дужками? Без дужок?

8. Завдання 7 (з коментуванням).

Учні з високим рівнем знань розв'язують задачу самостійно.

1) $9 : 3 = 3$ (хв) — музикант зіграє 1 мелодію;

2) $3 \cdot 4 = 12$ (хв) — він зіграє 4 такі мелодії.

Відповідь: за 12 хвилин.

Складіть обернену задачу.

12 хв — 4 мелодії

9 хв — ?

9. Гра «Розшифруй слова» (за № 8).

Учні виконують ділення і за допомогою відповідей розшифровують слова (вовна, колос, сосна).

10. Завдання 9 (з коментуванням).

11. Самостійна робота (3–5 хв).

1 варіант

$$50 - 4 \cdot 6 \quad 35 + 3 \cdot 6$$

$$12 : (12 : 3) \quad 2 \cdot 6 + 4 \cdot 6$$

2 варіант

$$60 - 3 \cdot 5 \quad 7 \cdot 4 + 3 \cdot 8$$

$$18 + 5 \cdot 9 \quad 18 : (18 : 3)$$

Задача.

Дівчинка за три дні намалювала 12 малюнків. Скільки малюнків намалює дівчинка за 5 днів?

(Завдання учні виконують із взаємоперевіркою.)

12. Завдання в зошиті (с. 3, Ч. І).

V. Підсумок уроку.

— Чого навчилися на уроці?

— Що було найцікавішим?

— Що слід запам'ятати?

VI. Домашнє завдання.

№ 10, 11 (с. 4).

ПОВТОРЕННЯ ТАБЛИЦЬ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ. ПОРЯДОК ДІЙ

Дата

Клас

Додатковий
матеріал до уроку

Мета. Закріпити знання таблиці множення і ділення; розвивати логічне мислення учнів; вчити розв'язувати задачі.

Обладнання. Таблиця для усних рахунків (№ 1).

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати значення виразів.

б) Зачитати відповідь до задачі № 10, збільшити відповідь у 5 разів. (6 грн, 30 грн.)

2. Усна лічба.

Гра «Футбол».

Клас ділиться на дві команди. Учень з першої команди називає довільний приклад з таблиці множення і вказує учня з другої команди, який буде відповідати. Якщо відповідь правильна, то гравець, який «відбив удар», дає завдання першій команді. Якщо відповідь неправильна, то «нападаюча» команда дає правильну відповідь і хором говорить «Гол». Учень, якого викликали, може звертатись по допомогу до одного з членів своєї команди. Перемагає команда, яка «заб'є» більше «голів».

3. Хвилинка каліграфії із завданням.

— Нас «зустрічають» деякі числа, з яких складаються цікаві вирази. Обчислимо їх і дізнаємось, яке число «заховалося».

$$\begin{array}{ccccccc} 900 : 3 & & 50 \cdot 2 & & 100 \cdot 4 & & 9 \\ \diagdown & - & \diagdown & : & \diagdown & \cdot & \diagdown \\ & & & & & & \end{array}$$

«Заховалося» число 180.

— Що ви знаєте про це число?

(Це число трицифрове, парне, в ньому 1 одиниця розряду сотень, 8 одиниць розряду десятків, 0 одиниць розряду одиниць; у цьому числі 18 десятків; складається з цифр 1, 8, 0.)

— Запишіть це число.

4. Математичний диктант.

- Знайти добуток чисел 8 і 4; 5 і 6; 9 і 4.
- Число 9 збільшити у 5 разів.
- Знайти частку чисел 40 і 8; 32 і 4.
- Число 60 зменшити на добуток чисел 2 і 9.
- Різницю чисел 60 і 35 зменшити у 5 разів.

III. Повторення таблиць множення і ділення.

1. Виконання завдання 12 (з коментуванням).

2. Виконання завдання 13 (самостійно).

— Які числа утворились? Прочитайте.

— З яких розрядів складається число 254?

3. Усне виконання завдання № 16.

— Яка літера позначає у даній рівності більше число? Чому?

4. Письмове виконання завдання № 17.

Учні розташовують літери в порядку зростання чисел і читають розшифроване слово (година).

5. Робота над задачею.

а) Усне розв'язування задачі № 14.

б) Розв'язування задачі № 18 (1, 2).

— Чим схожі задачі?

— Чим відрізняються? (*Обернена задача*).

1) $6 : 2 = 3$ (кл.)

1) $6 : 2 = 3$ (кл.)

2) $3 \cdot 9 = 27$ (кл.)

2) $9 : 3 = 3$ (кл.)

Фізкультхвилинка.

6. Робота з таблицею № 2.

Повторення правил множення і ділення на 1, 0.

7. Коментоване виконання № 19.

Взаємоперевірка.

8. Гра «Розшифруй слова» (за № 20).

— Які слова одержали?

(*Морква, рамка, комар.*)

9. Творча робота над задачею № 15.

а) Складіть пряму задачу за малюнком.

б) Складіть обернену задачу. Запишіть.

За 2 дні — 4 будиночки

За 3 дні — ?

10. Самостійна робота.

$245 \cdot 1$ $45 : 45$ $6 \cdot 5 - 24$ $368 \cdot 1$ $56 : 56$ $6 \cdot 5 - 14$

$350 \cdot 0$ $0 : 24$ $8 \cdot 2 + 16$ $424 \cdot 0$ $0 : 29$ $7 \cdot 5 + 20$

Задача. Четверо учнів пофарбували 20 парт. Скільки парт пофарбують

7 учнів, якщо будуть працювати з такою самою продуктивністю?

Учні з високим рівнем знань складають і розв'язують обернені задачі.

11. Робота в зошиті (с. 4).

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№ 21, 22.

ІМЕНОВАНІ ЧИСЛА.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

Мета. Закріпити вміння додавати і віднімати; вправляти в розв'язуванні задач на зведення до одиниці; розвивати уважність, старанність.

Обладнання. Таблиця для усної лічби № 3, картки для опитування.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати значення виразів № 22, кожен збільшити на 15.

б) Зачитати відповідь до задачі № 21.

2. Усні обчислення.

а) «Ланцюжок» (таблиця № 3 — 1, 3 завдання).

б) Гра «Хто швидше?»

Учитель показує вираз, записаний на дошці (в таблиці), а учні знаходять картку із його значенням і піднімають її.

$$17 \cdot 1 \cdot 0 \qquad 100 - 2 \qquad 425 - 25 \qquad 700 + 200$$

$$24 \cdot 0 \cdot 5 \qquad 705 + 5 \qquad 506 - 6 \qquad 587 - 80$$

$$36 : 36 \cdot 17 \qquad 158 + 2 \qquad 436 + 4 \qquad 600 + 400$$

в) Виконання завдань №№ 23, 27.

г) *Задачі.*

• Учні мали посадити в парку 160 лип, а посадили 90. Скільки лип ще залишилось посадити? (70)

• У магазин привезли 527 зошитів. Через тиждень залишилося 120 зошитів. Скільки зошитів продали за тиждень? (407)

• Спортсмен зробив два стрибки. Довжина першого стрибка 3 м 12 см, а другого — на 1 дм більша, ніж першого. Яка довжина другого стрибка? (3 м 22 см)

г) Математичний диктант.

• Записати результати.

$$100 : 20 \qquad 16 \cdot 1$$

$$8 \cdot 4 \qquad 20 \cdot 4$$

$$16 : 2 \qquad 19 \cdot 0$$

• Невідоме число збільшили у 3 рази й одержали 270. Знайти невідоме число. (90)

• Скласти і записати три вирази на множення з числом 7.

3. Картки для опитування.

№ 1

1. Обчисли вирази.

$$6 \cdot 9 - 3 \cdot 7 \qquad 8 \cdot (7 \cdot 7)$$

2. Знайди невідомі числа й обчисли їх суму.

$$6 \cdot a = 42 \qquad b : 3 = 9$$

№ 2

1. Обчисли вираз.

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7$$

Заміни додавання множенням. З одержаного виразу склади два вирази на ділення.

2. Розв'яжи задачу.

18 кг смородини господарка розклала у 6 кошків. Скільки потрібно кошків, щоб розкласти 21 кг смородини?

III. Робота з іменованими числами.

1. Виконання завдання № 24 (з коментуванням).
2. Виконання завдання № 26 (із взаємоперевіркою).

IV. Повторення письмового додавання і віднімання трицифрових чисел.

1. Робота з таблицею № 3 (2 завд.).

— Вставити замість зірочок пропущені цифри.

$$\begin{array}{r} 891 \\ - 356 \\ \hline *3* \end{array} \quad \begin{array}{r} 702 \\ - 347 \\ \hline **5 \end{array} \quad \begin{array}{r} 249 \\ + 196 \\ \hline *4* \end{array} \quad \begin{array}{r} 532 \\ + 299 \\ \hline **1 \end{array}$$

2. Робота з підручником.

- а) Виконання завдання № 28.

Першу колону з коментуванням, наступні — самостійно по рядах.

Самоперевірка.

- б) Самостійна робота.

1 варіант — № 25 (1).

2 варіант — № 25 (2).

Порівняння задач.

— Чим схожі? Чим відрізняються?

3. Хвилинка-цікавинка (№№ 29, 31).

4. Виконання завдання підвищеної складності (№ 30).

Учні приходять до висновку, що від дроту завдовжки 38 м можна відрізати щонайбільше 7 кусків, по 5 м кожен ($5 \text{ м} \cdot 7 = 35 \text{ м}$).

5. Самостійна робота.

1 варіант

$$\begin{array}{r} + 892 \\ + 345 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 602 \\ - 347 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 546 \\ + 247 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 296 \\ + 187 \\ \hline \end{array}$$

2 варіант

$$\begin{array}{r} - 651 \\ - 243 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 504 \\ - 236 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 187 \\ + 365 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 532 \\ + 299 \\ \hline \end{array}$$

• У 3 рядах росло 18 ялинок. Скільки ялинок буде рости у 5 таких самих рядах?

— Розв'яжіть задачу. Складіть обернену і запишіть (диференційовано).

6. Робота в зошиті (с. 5).

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

№№ 32, 33 (с. 7).

УРОК 4 (№№ 34–45)

ЗАДАЧІ НА ЗВЕДЕННЯ ДО ОДИНИЦІ. МНОЖЕННЯ ТРИЦИФРОВОГО ЧИСЛА НА ОДНОЦИФРОВЕ

Дата
Клас

Додатковий
матеріал до уроку

Мета. Повторити прийоми множення трицифрового числа на одноцифрове; удосконалювати навички, вміння розв'язувати задачі.

Обладнання. Таблиці для усних обчислень, картки для опитування.

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Учні зачитують відповідь до задачі № 32.

— А за скільки годин художник розмалює 20 чашок?

б) Двоє учнів на дошці пояснюють обчислення виразів.

$$543 + 356 \qquad 867 - 199$$

2. Завдання для опитування.

а) Обчислити значення виразів $a + b$ і $a - b$, якщо $a = 396$; $b = 149$.

б) Перевірити віднімання додаванням.

$$\begin{array}{r} - 892 \\ 456 \\ \hline 436 \end{array} \qquad \text{Перевірка} \qquad \begin{array}{r} + 436 \\ 456 \\ \hline 892 \end{array}$$

3. Хвилинка каліграфії.

- Число 27 збільшити на 40;
- зменшити у 3 рази;
- зменшити на 4.

4. Картки для опитування.

№ 1

1. Обчисли.

$$156 + 474 \qquad 901 - 433$$

2. Розв'яжи задачу.

У шкільних змаганнях взяло участь 357 хлопчиків, це на 80 більше, ніж дівчаток. Скільки всього дітей взяло участь у змаганнях? (634)

№ 2

1. Обчисли.

$$980 - 256 \qquad 647 + 298$$

2. Розв'яжи задачу.

У мами було 500 гривень. Вона купила сукню за 240 гривень і три пари шкарпеток, по 5 гривень за пару. Скільки грошей залишилося в мами? (245 грн)

5. Усні обчислення.

Таблиця № 4 (1).

а) Гра «Мовчанка».

$$54 + 4 \cdot \begin{array}{|c|} \hline 3 \\ \hline 5 \\ \hline 7 \\ \hline 4 \\ \hline 9 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{|c|} \hline 12 \\ \hline 42 \\ \hline 30 \\ \hline 54 \\ \hline 18 \\ \hline \end{array} : 6 \cdot 3$$

Відповідь: 66, 74, 82, 70, 90.

Відповідь: 6, 21, 15, 27, 9.

б) Математичний диктант.

- Перший множник — 5, другий — частка чисел 30 і 6. Знайти добуток. (25)
- Число 64 зменшити у 8 разів і результат збільшити на 24. (32)

- Суму чисел 24 і 16 зменшити у 5 разів. (8)
- Ділене — 36, дільник — різниця чисел 24 і 15. Знайти частку. (4)
- Знайти число, $\frac{1}{3}$ якого дорівнює 7. (21)
- Знайти $\frac{1}{5}$ від суми чисел 15 і 25. (8)

III. Повторення письмового множення на одноцифрове число.

1. Робота з таблицею № 4 (Завдання 2).

— Вставте замість зірочок відповідні числа.

$$\begin{array}{r} \times 138 \\ \hline * * 2 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 106 \\ \hline 7 * * \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 335 \\ \hline * 7 * \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 237 \\ \hline * * 1 \end{array}$$

2. Усне виконання №№ 34, 36, 38.

3. Письмове виконання №№ 35, 37 (самостійно).

— Складіть обернену задачу до № 35.

За 2 год — 4 ялинки 2 год — 4 ялинки
? — 12 ялинок 6 год — ?

4. Розв'язування задач (№ 40).

— Чим схожі і чим відрізняються дані задачі?

— Скільки кроків має зробити жовтий колобок, щоб подолати 9 клітинок?
($6 : 2 \cdot 9 = 27$ (кр.))

— Скільки клітинок подолає оранжевий колобок дев'ятьма такими кроками?
($9 : (6 : 2) = 3$ (кл.))

а) Виконання завдань №№ 39, 42, 43.

б) Числові колони.

У порожні клітинки вставити такі числа, щоб усі 4 горизонтальні і 4 вертикальні рівності були правильними.

$$\begin{array}{r} 40 + \square - \square = 20 \\ + \quad - \quad + \quad + \\ \square - 20 + 0 = \square \\ - \quad + \quad - \quad - \\ \square + \square - 60 = 60 \\ = \quad = \quad = \quad = \\ 10 + 50 - \square = 30 \end{array}$$

У результаті отримуємо:

$$\begin{array}{r} 40 + 70 - 90 = 20 \\ + \quad - \quad + \quad + \\ 90 - 20 + 0 = 70 \\ - \quad + \quad - \quad - \\ 120 + 0 - 60 = 60 \\ = \quad = \quad = \quad = \\ 10 + 50 - 30 = 30 \end{array}$$

в) Замість зірочок вписати знаки дій.

$$3 * 2 * 1 = 1 \quad 1 * 2 * 3 * 4 = 4$$

(Відповідь: $3 - 2 \cdot 1 = 1$, або $3 - 2 : 1 = 1$; $1 + 2 - 3 + 4 = 4$)

5. Самостійна робота.

1 варіант

$$136 \cdot 4 \quad 215 \cdot 3$$

2 варіант

$$245 \cdot 4 \quad 196 \cdot 5$$

— Скласти вираз до задачі.

У саду посадили 15 рядів яблунь, по 5 дерев у кожному, і 10 рядів груш, по стільки ж в ряду, як і яблунь. Скільки всього дерев у саду? Розв'яжіть двома способами.

6. Виконання завдання підвищеної складності (№ 41).

$$7 \text{ м} \cdot \square = 27$$

— На яке число потрібно помножити 7 м, щоб результат був близьким до числа 27, але не більшим від нього?

$$7 \text{ м} \cdot 3 = 21 \\ 21 < 27$$

Отже, число 3 підходить.

7. Робота в зошиті (с. 6).

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№ 44, 45.

ДІЛЕННЯ НА ОДНОЦИФРОВЕ ЧИСЛО. КРУГЛІ ЧИСЛА

Дата
Клас

Мета. Формувати навички ділення на одноцифрове число, закріплювати знання таблиць множення і ділення; вправляти в розв'язуванні задач, розвивати логічне мислення.

Обладнання. Таблиця для усного рахунку, картки для опитування.

Додатковий матеріал до уроку

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати відповіді у числових колонах № 44.

б) Пояснити розв'язання задачі № 45.

1) $200 : 4 = 50$ (к.) — ціна 1 кульки;

2) $50 \cdot 6 = 300$ (к.) = 3 (грн) — ціна 6 кульок.

Скласти обернену.

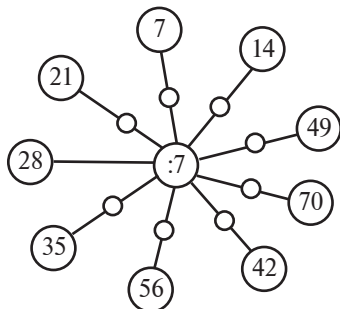
4 п. к. — 2 грн

? — 3 грн

— Скільки кульок можна купити за 3 грн?

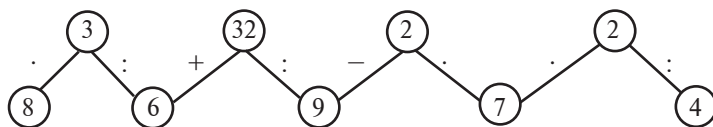
2. Усні обчислення.

а) Гра «Чарівна квітка».

б) Назвати множники, коли добуток 20; 36; 18; 28.

в) Усні обчислення за таблицею № 5.

Відповідь: 7.

г) Виконання завдання № 46.

3. Завдання для фронтального опитування.

а) Обчислити вирази з остачею.

$81 : 9$

$54 : 8$

$46 : 6$

$51 : 7$

б) Обчислити.

$$\begin{array}{r} 345 \\ \times \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 207 \\ \times \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 235 \\ \times \quad 3 \\ \hline \end{array}$$

(Відповідь: 1380, 1035, 705)

в) Скласти вираз і записати.

Перше число 500, друге — у 10 разів менше за перше, а третє — у 5 разів менше за друге. Знайти третє число.

$500 : 10 : 5 = 10$

Відповідь: третє число 10.

4. Картки для опитування.

№ 1

1. Обчисли.

$$\begin{array}{r} 137 \\ \times \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 243 \\ \times \quad 3 \\ \hline \end{array}$$

(Відповідь: 685, 729.)

2. У парку росло 12 рядів беріз, по 5 дерев у кожному, і 15 рядів лип — по стільки ж дерев у ряду, що і беріз. Скільки всього дерев росло у парку? (Відповідь: 135 дерев.)

№ 2

1. Обчисли.

$$\begin{array}{r} 135 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 204 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

(Відповідь: 665, 612.)

2. На 10 порцій морозива витрачають 450 г вершків. Скільки грамів вершків потрібно на 9 таких порцій?

(Відповідь: 405 г.)

III. Повторення письмового ділення на одноцифрове число.

1. Робота за № 48 (з коментуванням).

2. Розв'язування задач.

а) Туристи проїхали автобусом 425 км, поїздом — у 5 разів менше, а пішки пройшли на 34 км менше, ніж проїхали поїздом. Скільки кілометрів пройшли туристи пішки? ($425 : 5 - 34 = 51$ (км))

Фізкультхвилинка.

б) Розв'язування задачі № 47 (складання виразу).

Відповідь. $81 - 81 : 3 = 54$ (км).

3. Ознайомлення з круглими числами (за № 50).

— Які числа називають круглими?

— Прочитайте круглі числа в порядку зростання.

— Яке слово отримали? (Дніпро.)

4. Перетворення іменованих чисел (№ 51).

5. Гра «Розшифруй слова» (за № 54).

Гру проводять у формі змагання між рядами (групами).

1 ряд — паркан; 2 ряд — паркет; 3 ряд — тарган.

6. Самостійне розв'язування задачі № 55.

$$10 \cdot 3 + 10 = 40 \text{ (л)}$$

Відповідь: 40 л голубої фарби.

Взаємоперевірка.

7. Робота в групах.

Перший рівень.

1. Знайти значення виразу $345 : a$, якщо $a = 5$. (Відповідь: 69.)

2. Обчислити.

$$620 - (124 + 98)$$

$$235 \cdot 3$$

(Відповідь: 398, 705.)

Другий рівень.

1. Знайти значення виразу $360 : a + 87$, якщо $a = 5$. (Відповідь: 159.)

2. Обчислити.

$$765 - (268 + 175)$$

$$1 \text{ кг} : 5$$

$$1 \text{ м} : 4 \text{ см}$$

(Відповідь: 322, 200 г, 25.)

Третій рівень.

1. Обчислити.

$$327 : 3 + 165$$

$$328 : 4 + 45 : 3$$

(Відповідь: 274, 97.)

2. У п'яти ящиках 150 кг яблук, порівну в кожному. Скільки кілограмів яблук у 8 ящиках? (240 кг)

8. Робота в зошиті (с. 7).

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№ 56, 57, 58.

Додаткові завдання.

$\frac{1}{5}$ від 1 хв;

$\frac{1}{4}$ від 1 кг;

$\frac{1}{3}$ року.

(12 с; 250 г; 4 міс.)

МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ
НА ОДНОЦИФРОВІ

Дата

Клас

Мета. Вправляти в розв'язуванні задач, які включають знаходження частини від числа; закріплювати навички ділення трицифрового числа на одноцифрове, розвивати уважність, старанність.

Обладнання. Таблиця для усних обчислень (№ 6), картки для опитування.

**Додатковий
матеріал до уроку**

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

Зачитати результати обчислень (№ 57).

Прочитати відповідь до задачі № 58.

2. Усні обчислення.

а) Гра «Ланцюжок».

— Знайдіть суму чисел 29 і 37;

— збільшіть її в 10 разів;

— зменшіть у 20 разів;

— знайдіть різницю отриманого числа і числа 7;

— зменшіть отримане число в 13 разів;

— ми отримали перший множник, другий множник 38, знайдіть добуток;

— на скільки це число більше, ніж 70?

— помножте його на 11;

— зменшіть у 22 рази;

— збільшіть у 230 разів;

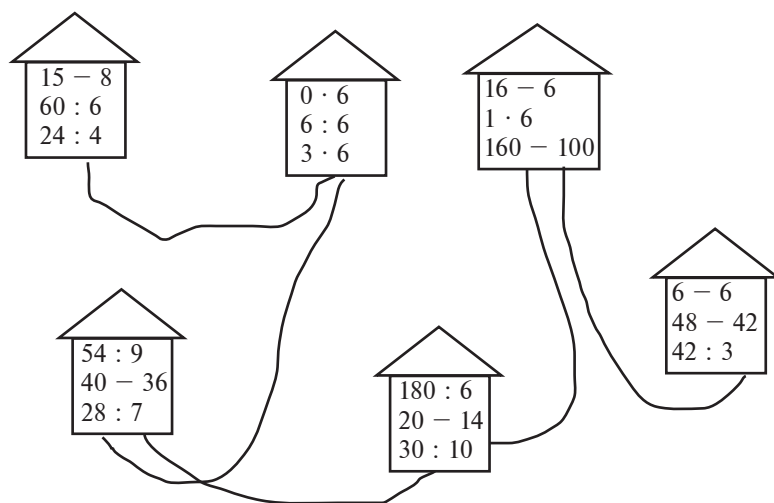
— зменшіть у 10 разів;

— знайдіть наступне число.

Ми отримали 70.

б) Гра «Будиночки з секретом». (Таблиця № 6, 1 зав.)

У кожному будиночку є троє «дверей». Сова може відчинити двері ключем із числом 6. (Учні називають вирази, значення яких дорівнює 6.) В який будиночок Сова не може потрапити? Чому?

в) Математичний диктант.

- Знайти добуток чисел 16 і 5.
- Знайти частку чисел 72 і 6.
- Число 90 збільшити у 6 разів.
- Число 500 збільшити у 2 рази.

- Частку чисел 56 і 7 збільшити на 110.
(Відповіді: 80, 12, 540, 1000, 118.)

3. Каліграфічна хвилинка.

70 320 32 70 320 32

4. Завдання для опитування.

- а) Виконати ділення письмово.

175 : 5 875 : 5 468 : 9

(Результати обчислень: 35, 175, 52.)

- б) Розв'язати задачу.

Першого дня художню виставку відвідали 126 осіб, а другого — у 3 рази більше. Учні четвертих класів становили $\frac{1}{6}$ всіх відвідувачів. Скільки четвертокласників відвідали виставку?

Розв'язання: $(126 + 126 \cdot 3) : 6 = 84$ (учн.)

5. Картки для опитування.

№ 1* (Завдання для учнів з високим рівнем знань.)

1. Виконай письмове ділення і множення.

693 : 3 926 : 2 145 · 4

(Результати обчислень: 231, 463, 580.)

2. У Василька було 46 гривень, а в сестрички — у 2 рази менше. Скільки грошей у сестрички? Зміни запитання, щоб задача розв'язувалася на дві дії.

(Розв'язання: $46 : 2 + 46 = 69$ грн)

№ 2.

1. Виконай ділення і множення письмово.

684 : 9 134 · 4

2. У 7 каютах 28 місць. Скільки місць у дев'яти таких каютах?

(Розв'язання: $28 : 7 \cdot 9 = 36$ (м))

III. Вправління в обчисленні виразів і розв'язуванні задач.

1. Виконання завдання № 60.

2. Виконання дій з іменованими числами №№ 61, 62 (з коментуванням).

3. Самостійне виконання № 63.

<i>1 варіант</i>	<i>2 варіант</i>
(1, 3 вирази)	(2, 4 вирази)

4. Хвилинка-цікавинка (за № 65). (Отримаємо слово село.)

5. Виконання завдання підвищеної складності (№ 64).

Учні добирають такі множники, щоб добутки були максимально наближеними до вказаних чисел, але не більшими за них.

Зразок: $6 \text{ ц} \cdot \square \rightarrow 57 \text{ ц}$ $6 \text{ ц} \cdot 9 = 54 \text{ ц}$ $54 \text{ ц} < 57 \text{ ц}$

Отже, відповідь: 9.

6. Гра «Хто швидше?» по командах-рядах (№ 66).

Вийде слово ...

<i>1 команда</i>	<i>2 команда</i>	<i>3 команда</i>
банка	фарба	лавка

7. Розв'язування задачі № 67.

— Що потрібно знати, щоб відповісти на запитання задачі?

(Скільки було білої фарби. $60 - 20 = 40$ (л).)

— Яку дію потрібно виконати, щоб відповісти на запитання задачі?

($40 - 20 = 20$ (2).)

— Чому?

8. Самостійна робота.

1 варіант

454 - 273 162 : 9 392 · 2

- На восьми полицях розмістили 48 ляльок, порівну на кожній. Скільки ляльок на шести таких самих полицях?

Відповідь: 181, 18, 784

Розв'язання задачі: $48 : 8 \cdot 6 = 36$ (л.)

2 варіант

478 + 168 609 : 3 127 · 4

- Кондитер розклав на шість тортів 48 полуничок, порівну на кожний торт. Скільки полуничок на чотирьох таких самих тортах?

Відповідь: 646, 103, 508.

Розв'язання задачі: $48 : 6 \cdot 4 = 32$ (п.)

Додаткове завдання. За скороченим записом (таблиця № 6) скласти задачу і розв'язати.

У 5 ящиках — по 28 кг яблук } ?
7 ящ. — по 27 кг груш

Розв'язання: $28 \cdot 5 + 27 \cdot 7 = 329$ (кг)

9. Робота в зошиті (с. 8).

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№ 68, 69, 70.

Дата

Клас

Додатковий
матеріал до уроку

УРОК 7 (№№ 71–83)

НАЗВИ КОМПОНЕНТІВ ПРИ ДОДАВАННІ І ВІДНІМАННІ. ДІЛЕННЯ КРУГЛИХ ЧИСЕЛ

Мета. Формувати вміння розв'язувати рівняння на знаходження невідомого доданка, від'ємника; вправляти у множенні і діленні круглих чисел, розвивати уважність.

Обладнання. Картки для опитування, картки для гри.

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати результати обчислень у порядку зростання (33, 91, 824, 978).

б) Скласти план розв'язування задачі № 70.

1) Скільки грошей назбирав Петрик, щоб придбати гру?

2) Скільки грошей йому залишилось назбирати?

3) На скільки гривень менше Петрик назбирав, ніж йому залишилося назбирати?

Розв'язання:

1) $280 : 4 = 70$ (грн)

2) $280 - 70 = 210$ (грн)

3) $210 - 70 = 140$ (грн)

2. Усні обчислення.

а) Гра «Сигнал».

Учитель демонструє картки з обчисленими виразами. Якщо значення виразу знайдено правильно, учні піднімають картки зеленого кольору, якщо є помилка — червоного.

$35 + 75 : 15 = 40$

$1 \text{ м} : 4 = 24 \text{ см}$

$100 - 16 \cdot 6 = 5$

$1 \text{ кг} - 300 \text{ г} = 700 \text{ г}$

$6 \cdot 8 + 5 \cdot 4 = 48$

$1 \text{ дм} : 5 = 2 \text{ см}$

б) Повторення назв компонентів дій додавання і віднімання. Знаходження невідомого.

$18 + \dots = 54$

$\dots + 45 = 85$

$100 - \dots = 54$

— Як називаються числа при додаванні? відніманні?

— Як знайти невідоме число?

в) Виконання завдання № 71.

г) Розв'язати рівняння за № 76 (самостійно). Пояснити, як знайти невідомий доданок; від'ємник.

3. Каліграфічна хвилинка. Записати відповіді за № 71.

60 80 40 70 240 10 400 630

4. Хвилинка-цікавинка.

а) Задача № 72.

$20 \cdot 5 = 100$ (м)

б) «Відгадай слово» (№ 78). (Вода)

5. Округлення чисел (№ 75).

$14 \rightarrow 10$; $39 \rightarrow 40$; $67 \rightarrow 70$; $91 \rightarrow 90$.

6. Гра «Хто швидше розшифрує слово» (за № 79).

1 команда

2 команда

3 команда

директор

квиток

дерево

7. Коментоване обчислення № 77.
(Результати: 620, 872 215, 129)

8. Розв'язування задачі № 80.

Учні з високим рівнем знань розв'язують задачу самостійно, решта — під керівництвом учителя.

— Складемо план розв'язування задачі.

1) Скільки було літрів зеленої фарби?

2) У скільки разів більше узяли зеленої фарби, ніж білої?

$$(50 - 10) : 10 = 4 \text{ (р.)}$$

9. Робота в зошиті (с. 9).

III. Перевірка знань учнів.

1 варіант

$$454 \cdot 2 \qquad 165 : 5$$

$$a + 245 = 470$$

Відповіді: 908, 33, 225

• У фотоальбомі на дев'яти сторінках по 72 фотографії. Скільки фотографій на семи таких сторінках?

Розв'язання. $72 : 9 \cdot 7 = 56$ (ф.)

2 варіант

$$324 \cdot 3 \qquad 265 : 5$$

$$a - 186 = 285$$

Відповіді: 972, 53, 471.

• Під час походу туристи розставили намети: 5 наметів по 8 чоловік і 3 намети по 5 чоловік. Скільки було туристів?

Розв'язання. $8 \cdot 5 + 5 \cdot 3 = 55$ (т.)

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№ 81, 82, 83.

Дата

Клас

Додатковий
матеріал до уроку

УРОК № 8 (№№ 84–94)

ЗНАХОДЖЕННЯ ЧИСЛА ЗА ЙОГО ЧАСТИНОЮ. ДІЛЕННЯ КРУГЛИХ ЧИСЕЛ

Мета. Вправляти у знаходженні числа за його частиною; закріплювати навички ділення та множення трицифрових чисел на одноцифрове; розвивати кмітливість, мислення.

Обладнання. Таблиця для усних обчислень, картки для опитування.

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

Учні обмінюються зошитами і здійснюють взаємоперевірку.

2. Завдання для опитування.

а) Знайти число, $\frac{1}{3}$ якого становить 12 см. (60 см)

б) Довжина мотузки 64 см. Четверту частину відрізали. Скільки сантиметрів мотузки відрізали? (60 см)

в) Мама купила сукню за 215 грн. Вона витратила $\frac{1}{4}$ грошей, що в неї було. Скільки грошей було у мами? (860 грн)

3. Усна лічба.

а) «Ланцюжок».

Для виконання цього завдання можна використовувати планшети.

800 – 350	68 + 32	70 + 26	60 + 540	920 – 320
: 5	: 2	: 3	: 2	: 3
· 7	+ 60	+ 32	– 100	· 5
– 170	· 0	: 8	· 5	– 480
460	0	8	1000	520

б) Виконання завдання № 84.

4. Картки для опитування.

№ 1

1. Знайти число, $\frac{1}{5}$ якого дорівнює 18.

2. Знайти $\frac{1}{4}$ доби; $\frac{1}{10}$ год; $\frac{1}{2}$ м.

3. Мама купила 45 кг фруктів. $\frac{1}{3}$ всіх фруктів становили яблука, $\frac{1}{5}$ — груші, решта — сливи. Скільки кілограмів слив купила мама?

(Відповідь: 90; 6 год; 6 хв; 50 см; 21 кг слив.)

№ 2

1. Знайти число, $\frac{1}{7}$ якого дорівнює 12.

2. Знайти $\frac{1}{6}$ року; $\frac{1}{10}$ год; $\frac{1}{2}$ дм.

3. У Оленки було 60 книжок. $\frac{1}{5}$ всіх книжок становили казки, $\frac{1}{3}$ — оповідання, решту — вірші. Скільки книжок з віршами було в Оленки?

(Відповідь: 84; 2 місяці; 6 хв; 5 см; 28 книжок.)

5. Математичний диктант.

— Сьогодні Буратіно ознайомить нас з незвичайними числами — паліндромами. А що це за числа, ви спробуєте пояснити після виконання завдання, яке запропонував Буратіно.

— Візьміть число 619.

— Переверніть його. (916)

— Знайдіть суму цих чисел. (1535)

— Переверніть отриману суму. (5351)

— Складіть останні два числа. (6886)

— Прочитайте це слово навпаки. Результат — це і є число-паліндром.

(Виконуючи завдання, учні записують числа в рядок.)

— Що таке паліндром? (Це число, яке в результаті перевертання не змінюється.)

6. Хвилинка каліграфії.

Запишіть утворене число-паліндром 6886. Що ви знаєте про це число?

III. Розвиток математичних знань.

1. Розв'язування задач.

а) Задачі № 85 (1, 2).

Учні розв'язують задачі з коментуванням.

б) Порівняння задач.

— Чим схожі ці задачі? Чим вони відрізняються?

Висновки. Як знайти частину від числа?

Як знайти число за його частиною?

в) Розв'язування задач.

• У Василька 40 кроликів. $\frac{1}{5}$ — білі кролики. Скільки білих кроликів у Василька?

• У шкільному коридорі на вікні 4 вазони, що становить $\frac{1}{5}$ частину всіх вазонів. Скільки вазонів у коридорі?

2. Усне виконання № 86.

3. Цікаві завдання.

а) Завдання № 87.

Розглянувши числову пряму, учні приходять до висновку, що числу 85 відповідає літера В; числу 97 — D.

б) Завдання № 88.

Учні добирають такі множники, щоб добутки були максимально наближеними до вказаних чисел, але не більшими за них.

16 к. · 4 → 73 к. 17 грн · 5 → 95 грн 19 м · 2 → 56 м

в) Завдання № 89.

Учні приходять до висновку, що терези справа можна урівноважити, прив'язавши кульку з цифрою 5 до шальки з гирею 10.

4. Гра «Хто швидше розшифрує слово» (№ 90).

1 команда

2 команда

3 команда

баран

ранок

нірка

5. Розв'язування задачі підвищеної складності (№ 91).

1) $5 - 2 = 3$ (л) — голубої фарби використали.

2) $5 + 3 = 8$ (л) — фарби використали.

6. Диференційована самостійна робота.

1 варіант

2 варіант

$365 \cdot 3$

$186 \cdot 5$

$265 : 5$

$471 : 3$

7. Робота в зошиті (с. 10).

IV. Підсумок уроку.

Накреслити відрізок, $\frac{1}{5}$ якого становить 2 см.

Знайти число, $\frac{1}{4}$ якого становить 12.

Знайти число, $\frac{1}{5}$ якого становить 17.

V. Домашнє завдання.

№№ 92, 93, 94.

Дата

Клас

УРОК 9 (№№ 95–107)

МНОЖЕННЯ НА ДВОЦИФРОВЕ ЧИСЛО

Додатковий
матеріал до уроку

Мета. Ознайомити з множенням двоцифрового числа на двоцифрове. Вправляти в розв'язуванні задач; повторити множення і ділення трицифрових чисел на одноцифрове число; розвивати увагу і пам'ять.

Обладнання. Таблиця для усних обчислень, картки для опитування.

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

Учні називають результати додавання іменованих чисел (№ 94).

(Відповідь: 7 м 32 см; 3 м 18 см.)

Вчитель запитує, як знайти число, $\frac{1}{4}$ якого становить 200.

— Отже, скільки глядачів у цьому залі? (800)

2. Завдання для опитування.

а) Обчислити значення виразів $a \cdot b$, $a : b$, якщо $a = 177$, $b = 3$.

Відповідь: 531, 59.

б) Знайти $\frac{1}{5}$ від числа 70; 95; 120.

3. Картки для опитування.

№ 1.

1. Знайди невідоме число.

$$a - 375 = 286$$

Відповідь: 661.

2. В інкубатор заклали 400 яєць. Курчата не вивелись тільки з $\frac{1}{10}$ частини закладених яєць. Скільки курчат вивелось? (Відповідь: 360 курчат.)

№ 2.

1. Обчисли. Зроби перевірку множенням.

$$245 : 5$$

Відповідь: 49, 245.

2. П'ять однакових мішків цукру важать 500 кг. Яка маса семи таких мішків?

Відповідь: 700 кг.

4. Хвилинка каліграфії.

10, 20, 30 — запишіть наступні 5 чисел.

5. Гра «Пошук».

Учні обчислюють «ланцюжки» виразів, записують результати у зошит.

— Який результат «зайвий»? Чому?

Відповіді: 37, 54, 200, 100, 240.

$$8 \cdot 9$$

$$: 2$$

$$- 7$$

$$+ 8$$

$$\hline 37$$

$$10 \cdot 10$$

$$\cdot 4$$

$$: 5$$

$$+ 120$$

$$\hline 200$$

$$7 \cdot 9$$

$$+ 37$$

$$: 10$$

$$+ 90$$

$$\hline 100$$

$$0 + 90$$

$$: 3$$

$$\cdot 7$$

$$+ 30$$

$$\hline 240$$

III. Повторення розв'язування задач і обчислення виразів.

1. Усне виконання завдання № 95.

2. Порядок виконання дій у виразах (№№ 97, 98).

3. Самостійне складання і розв'язування рівнянь (№ 99).

4. Робота над задачею № 96.

IV. Ознайомлення з письмовим множенням на двоцифрове число (№ 100).

1. Коментоване множення (№ 101).

2. Диференційоване виконання завдань.

$24 \cdot 35$ $15 \cdot 24$ $32 \cdot 56$ $72 \cdot 14$

3. Робота з геометричним матеріалом (№ 102).

- Назвати геометричні фігури. Що таке периметр?
- Як знайти периметр? Знайдіть периметр цих фігур.

Записуємо так: $P_{\Delta} = 1 + 1 + 1$
 $P_{\Delta} = 3 \text{ см}$

4. Цікаві завдання.

а) Завдання підвищеної складності № 103.

- Як знайти невідомий множник?
- Які числа вставимо у «віконечка»? Чому?

$(12 \text{ г} \cdot 6 \rightarrow 76 \text{ г}$ $39 \text{ к.} \cdot 3 \rightarrow 118 \text{ к.}$ $10 \text{ м} \cdot 5 \rightarrow 56 \text{ м})$

б) Задача № 104.

- Як дізнатися, скільки літрів голубої фарби отримали?

(До 10 л додамо 20 л, дізнаємось, скільки літрів білої фарби додали до синьої; $10 + 20 = 30$ (л); до 10 л синьої фарби додамо 30 л білої, отримаємо 40 л голубої фарби.)

5. Робота в групах.

а) Виконання № 101 (із взаємоперевіркою).

б) Обчислити.

$24 \cdot 15$	$36 \cdot 12$	$25 \cdot 16$
Знайти периметр квадрата зі стороною 3 см.	Знайти периметр трикутника зі стороною 2 см.	Знайти периметр прямокутника зі сторонами 7 см і 2 см.

в) Додаткові завдання.

- На 10 порцій морозива витрачають 200 г цукру. На скільки порцій морозива вистачить 300 г цукру? *(Відповідь: на 15 порцій.)*

- Які цифри пропущено, коли відомо, що остача в кожному випадку найбільша з можливих?

а) $1 \square : 5 = 3$ (ост. \square) б) $4 \square : 7 = 6$ (ост. \square)

6. Робота в зошиті (с. 11).

V. Підсумок уроку.

- Як знайти периметр квадрата зі стороною 7 см? 9 см? 10 см?
- Порівняти числа і вирази.

$65 \dots 4 \cdot 7$ $5 \cdot 8 \dots 5 \cdot 7$

VI. Домашнє завдання.

№№ 105, 106, 107.

Дата

Клас

Додатковий
матеріал до уроку

УРОК 10 (№№ 108–119)

ПЕРЕТВОРЕННЯ ІМЕНОВАНИХ ЧИСЕЛ. ЗАДАЧІ НА ЗВЕДЕННЯ ДО ОДИНИЦІ. МНОЖЕННЯ НА ДВОЦИФРОВЕ ЧИСЛО

Мета. Вправляти в множенні двоцифрового числа на двоцифрове, в перетворенні іменованих чисел; вчити розв'язувати задачі на зведення до одиниці; складати обернені; розвивати самостійність.

Обладнання. Таблиці для усних обчислень, картки для опитування.

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Контроль, корекція і закріплення знань.

1. Перевірка домашнього завдання.

а) Зачитати результати № 107.

— Які міри довжини знаєте? Яка найбільша міра довжини? найменша?

б) Скласти план розв'язування задачі № 106.

2. Гра «Знавці».

Змагання між двома командами на краще знання таблиці множення, позатабличне множення.

На дошці записані добутки, треба дібрати всі можливі множники.

24 81 49 32 72 45 56 27 18
^ ^ ^ ^ ^ ^ ^ ^ ^

Наприклад, 40

^
8 5
20 2
10 4

3. Хвилинка каліграфії.

Записати число 376, далі — «сусідів» цього числа.

4. Завдання для фронтального опитування.

а) 545 к. = ... грн 437 см = ... м ... см 5 м 42 см = ... см

б) Обчислити.

138 · 4 106 · 7 726 : 3 345 : 5 24 · 15 45 · 22

(Відповіді: 552, 742, 242, 69, 360, 990.)

в) *Задача.*

У майстерні було 250 м тканини. Пошили 15 дитячих суконь, витрачаючи на кожну по 3 м, і 24 сукні для дорослих, витрачаючи на кожну по 5 м. Скільки метрів тканини залишилося?

(Розв'язання: $250 - (15 \cdot 3 + 24 \cdot 5) = 85$ (м))

5. Картки для опитування.

№ 1.

1. Обчисли.

$60 : (36 - 15 \cdot 2)$ $345 \cdot 2$ $24 \cdot 13$

(Відповіді: 10, 690, 312.)

2. Фермер за три дні обмолотив 1000 ц зерна. Першого і другого дня — по 400 ц. Скільки центнерів зерна він обмолотив третього дня? (Відповідь: 200 ц.)

№ 2.

1. Виконай обчислення.

$100 - (16 \cdot 6 - 15 \cdot 4)$ $248 \cdot 3$ $725 : 5$ $14 \cdot 32$

(Відповіді: 64, 744, 145, 448.)

2. *Задача.* Треба виготовити з дроту рамки прямокутної форми. Довжина рамки 25 см, ширина 15 см. Який завдовжки має бути дріт, щоб виготовити три рамки?

(Розв'язання $(25 \cdot 2 + 15 \cdot 2) \cdot 3 = 240$ см = 2 м 40 см)

6. Математичний диктант.

- Знайти добуток 12 і 6; 15 і 7.
- Перший множник 70, другий — 9. Знайти добуток.
- Число 80 збільшити у 6 разів.
- Знайти частку чисел 420 і 6; 180 і 90.
- Від 100 відняти добуток чисел 17 і 4.
- 70 помножили на невідоме число і одержали 280. Знайти невідоме число.

III. Розвиток математичних знань.

1. Усне виконання завдань №№ 108, 109.

Повторення вивченого про порядок дій.

2. Виконання завдання № 110 (з коментуванням).

3. Складання за малюнком рівняння (№ 112).

— Якому рівнянню відповідає малюнок?

$$2 + \underbrace{x \cdot 3} = 11 \qquad 11 - \underbrace{x \cdot 3} = 2$$

$$x \cdot 3 = 11 - 2 \qquad x \cdot 3 = 11 - 2$$

$$x \cdot 3 = 9 \qquad x \cdot 3 = 9$$

$$x = 9 : 3 \qquad x = 9 : 3$$

$$x = 3 \qquad x = 3$$

$$\underline{2 + 3 \cdot 3 = 11} \qquad \underline{11 - 3 \cdot 3 = 2}$$

4. Гра «Розшифруй слова» (№ 114).

Гру проводять у вигляді змагання.

1 команда	2 команда	3 команда
частка	остача	секрет

5. Виконання завдання № 115.

6. Самостійна робота

1 варіант

$$x \cdot 5 = 75 \qquad 37 : 5 \qquad 84 : 9$$

Задача № 111.

2 варіант

$$45 : c = 3 \qquad 31 : 7 \qquad 56 : 9$$

Задача № 113.

Додаткове завдання для учнів з високим рівнем знань.

(Розв'язання задачі № 111.)

1) $210 : 6 = 35$ (кг) — маса 1 ящика;

2) $35 \cdot 4 = 140$ (кг) — на причепі;

3) $35 \cdot 2 = 70$ (кг) — маса вантажу в багажнику;

4) $140 - 70 = 70$ (кг) — більше становила маса вантажу на причепі, ніж у багажнику.)

(Розв'язання задачі № 113.)

1) $45 : 5 = 9$ (л) — молока витратили за 1 день;

2) $9 \cdot 8 = 72$ (л) — молока витратили за 8 днів.)

7. Робота в зошиті (с. 12).

IV. Підсумок уроку.

V. Домашнє завдання.

№№ 117, 118, 119 (диференційовано).

Дата
Клас

УРОК 11

КОНТРОЛЬНА РОБОТА (КОМБІНОВАНА)

Додатковий
матеріал до уроку

Мета. Перевірити навички множення та ділення, додавання і віднімання в межах 1000, вміння розв'язувати задачі, знаходити число за його частиною і частину від числа.

Варіант 1.

1. Розв'язати задачу.

На шести полицях стояло 42 іграшки, порівну на кожній. Скільки іграшок на восьми таких полицях?

2. Обчислити.

$554 - 327$	$454 + 365$
$609 - 430$	$397 + 524$
$258 : 6$	$609 : 3$
$930 - (135 : 9)$	$354 \cdot 2$
$1 \text{ км} - 409 \text{ м}$	$4 \text{ м} : 8$

3. Накреслити відрізок AB завдовжки 10 см. Позначити на ньому точку K так, щоб довжина AK дорівнювала $\frac{1}{5}$ відрізка AB .

4. Знайти невідоме число.

$$x : 4 = 16 \qquad x - 150 = 280$$

5. Поставити знаки «>», «<» або « = », не заповнюючи пропуски цифрами.

$$\square\square \dots \square\square\square; 3\square\square \dots 2\square\square; 582 \dots 59\square; 67\square \dots 62\square.$$

Додаткове завдання.

Один менший автобус вміщує 30 пасажирів, а більший — 40. Скільки потрібно менших автобусів, щоб розмістити стільки пасажирів, скільки їх вміщує 6 більших автобусів?

Розв'язання.

1. $42 : 6 \cdot 8 = 56$ (ігр.)

2. $554 - 327 = 227$ $454 + 365 = 819$

$609 - 430 = 179$ $397 + 524 = 921$

$258 : 6 = 43$ $609 : 3 = 203$

$930 - (135 : 9) = 915$ $345 \cdot 2 = 690$

$1 \text{ км} - 409 \text{ м} = 591 \text{ м}$ $4 \text{ м} : 8 = 5 \text{ дм}$

$$10 : 5 = 2 \text{ (см)}$$

4. $x = 64$ $x = 430$

5. $\square\square < \square\square\square$; $3\square\square > 2\square\square$; $582 < 59\square$; $67\square > 62\square$.

6. $40 \cdot 6 : 30 = 8$ (м. авт.)

Варіант 2.

1. Кондитер розклав на 8 тортів 72 полунички, порівну на кожний торт. Скільки полуничок на 5 таких самих тортах?

2. $454 - 273$ $275 + 637$

$791 - 597$ $718 + 282$

$162 : 9$ $395 : 5$

$820 - (270 : 6)$ $1 \text{ км} - 734 \text{ м}$

$5 \text{ дм} : 5$ $215 \cdot 4$

3. Накреслити відрізок MN завдовжки 80 мм. Позначити на ньому точку A так, щоб довжина відрізка MA дорівнювала $\frac{1}{4}$ довжини відрізка MN .

4. Поставити знаки «>», «<», « = », не заповнюючи пропуски цифрами.

$$\square\square\square \dots \square\square; 674 \dots 68\square; 4 \square\square \dots 3\square\square; 93\square \dots 91\square.$$

5. Розв'язати рівняння.

$$a \cdot 15 = 75$$

$$600 - x = 270$$

Додаткове завдання.

Ластівка живе 9 років, що становить $\frac{1}{3}$ віку сороки. Ворона живе на 22 роки довше, ніж сорока. Скільки років живе ворона? Скласти вираз.

Розв'язання.

1. $72 : 8 \cdot 5 = 45$ (п.)

2. $454 - 273 = 181$

$$791 - 597 = 194$$

$$162 : 9 = 18$$

$$820 - (270 : 6) = 775$$

$$5 \text{ дм} : 5 = 10 \text{ см}$$

$$275 + 637 = 912$$

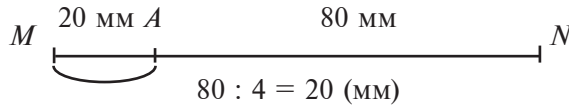
$$718 + 282 = 1000$$

$$395 : 5 = 79$$

$$1 \text{ км} - 734 \text{ м} = 266 \text{ м}$$

$$215 \cdot 4 - 860$$

3.

4. $\square\square\square > \square\square$; $4\square\square > 3\square\square$; $674 < 68\square$; $93\square > 91\square$.

5. $a = 5$; $x = 330$.

6. $9 \cdot 3 + 22 = 49$ (р.)

УРОК 12 АНАЛІЗ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета. Проаналізувати помилки, допущені в контрольній роботі, закріпити вивчений матеріал та організувати роботу над ними.

Зміст уроку

I. Організація класу.

II. Аналіз контрольної роботи.

1. Результати виконання контрольної роботи.

2. Аналіз помилок та виконання відповідних завдань.

а) Робота над типовими помилками.

б) Колективне розв'язування завдань, у яких були допущені помилки. Біля дошки працюють учні, які припустилися помилок.

в) Учні, які успішно виконали контрольну роботу, працюють з №№ 21–24 «Карток поточного та тематичного контролю знань» (с. 15–16).

3. Робота в зошиті (с. 13).

III. Підсумок уроку.